

Homiletische hulplijnen 110

Preken in de politieke actualiteit

We tijgen ter kerke om te bidden, niet om er politieke beschouwingen aan te horen. De heilige mis is geen actualiteitenprogramma. Maar dat is te gemakkelijk gezegd, want het evangelie laat zich niet insluiten tot een levensbeschouwing achter de voordeur. Het persoonlijke is politiek, het geloofsgemeenschappelijke des te meer; ook in onze actualiteit zijn wij tijdgenoten van Christus.

Toch blijft staan dat wij naar de kerk komen om te bidden. Dat is niet allerlei kwesties verwoorden waar Onze Lieve Heer nog van zal ophoren, maar contemplatie, wij zingen de psalmen, wij laven ons aan de bronnen van de heilige schrifturen en de traditie. Ook onze politieke opdracht doen wij in contemplatie op. De kracht van de politieke theologie van Dorothee Sölle blijkt uit het samengaan van gebed en verzet, mystiek en politiek, het afleggen van de heenreis en de terugreis.

Politieke preken in de trant van: ‘Nu waarschuw ik Trump voor de laatste keer’, missen ten enen male hun doel. De verkondiging moet zich richten tot de aanwezigen, niet over hun hoofden heen tot de machthebbers. De hoorders worden aangesproken en gesterkt in hun maatschappelijk handelen.

Veel politieke passages in de preek zijn te reactionair. Ze reageren op de actualiteit – binnen het gegeven *frame*. Dat is een ernstige beperking van het vrije woord. Verkondiging is proactief, niet reactief.

Een mooi voorbeeld van een vrije *move* vond ik in *Trouw* van 27 juni waarin onder lezersreacties een ingezonden brief van predikant Aarnoud van der Deijl was opgenomen:

Omvolking?

Aboutaleb, Aké, Amhali, Van Amsberg, Büch, De Buisonjé, Burnier, Cairo, Cohen, Depay, Dittrich, Ephimenco, Frank, Frimpong, Gakpo, Goldschmeding, Graus, Grunberg, Guzman, Havertong, Hirsch Ballin, Hunkar, Jinek, Kohnstamm, Kromowidjojo, Marfai (even googelen), Markuszower, Mulisch, Ollongren, Oranje-Nassau, Querido, Ramdas, Raymann, Roemer, Roethof, Rosenthal, Rubinstein, Sacksioni, Seedorf, Sitalsing, Soerjadi, Spinoza, Szabó, Tuur, Uslu, Weisglas, Weski, Winter, Yesilgöz, Zorreguieta.

Hier is de literaire vorm gekozen van de litanie. Een centraal begrip uit de rechts-radicalen complottheorieën wordt van een vraagteken voorzien. De auteur gaat niet in discussie, de namen spreken voor zich. Sterk is dat ook namen van nationaal populistische voorlieden zijn opgenomen, inclusief het ‘even googelen’.

Aan deze ingezonden brief zijn criteria te ontleen, die het aan de orde stellen van onze politieke actualiteit in de preek kunnen dienen:

- Geen discussie
- Een literaire vorm die het politieke discours ontstijgt
- Vrijheid van de predikant en vrijheid van de hoorders
- Evidentie

Nu Nederland afstevent op een regering met rechts-extreme elementen is de verleiding groot in de preek te betogen tegen wat zich nu weer in de afgelopen week heeft afgespeeld. Maar het is wijs daarin heel terughoudend te zijn. Beter is het heldere signalen af te geven, die niet

één twee drie terug te voeren zijn tot een bepaald incident, maar van een bredere zienswijze getuigen. Bijvoorbeeld: in plaats van anti-islamsentimenten op de korrel te nemen, doet de predikant er goed aan elke zondag uit de Koran citeren. Ik gebruik daartoe de vertaling van Kader Abdolah. Bijvoorbeeld dit fragment (blz. 195v):

God is nauwgezet met zijn mensen.
Hij geeft aan wie Hij wil.
Hij is groots en bemind.
Mohammad, zeg:
Wie de oogst van het leven na de dood
wil, diens oogst zullen Wij vergroten.
En wie de oogst van dit leven
wil, aan hem zulle Wij ook geven,
maar in het leven na de dood krijgt hij niets.
Maar zij die geloven en goede daden hebben verricht,
komen in de tuinen van het paradijs terecht,
waar alles voor hen klaar ligt.
Dat is het grote geschenk.’
Mohammad, zeg: ‘Daar vraag ik geen loon voor,
behalve liefde voor mijn naasten.’

Kader Abdolah, *De Koran, een vertaling*, Breda 2008

drs. Klaas Touwen